

Strófák

Ady egy kevésbé ismert cikkét közöljük, amelyet Zola Emil halálára írt

Ha majd leszáll ismét a barna éjjel s a bibliás időknek lelkei szállnának le vele: vigyázatok, óh tanítványok. Ne bántsátok meg a fehér leplet. A Mester testét ne lopjátok el. Ő nem szerette a hazugságot. Legendatépő volt ő, a Mester s útálta a pogányok szokásait.

A fehér lepel alatt, a puha, szőnyeges sátor alján, nem Zola Emil pihen. Nincs ott gyász. Nincs ott halál. Azt a hideg, bomladozó testet égessétek, vagy ássátok el. A virágokat pedig vigyétek el a kórházakba, hol valóban gyász és halál tanyázik. A Mester él. Meg sem feszítették, meg sem halt, el sem temették. A haladó világ nagy kerekének egyik küllője ő. Meghalni nem lehetett neki, elevenen nem vágyott a mennyekbe szállani. Itt munkál e hitvány, szépséges és igazodó világon.

Ott áll a hegyen. Minden szavára becsületesebben lendül, halad a nagy világkerék. Az új hegyi beszéd ráíródott a sárgolyóbisra s letörölni nem lehet. Vérité. A nagy fényes küllő űzi a kereket az igazság felé.

Csak az impotens lelkek alusznak úgy ki, mintha sohasem égték volna. Óh, hogy gyűlölte ő, a Mester, a közönséges lelkeket, a kényelmeseket, az önzőket, sötéteket és kicsiket. Papi fejdelmeknek, farizeusoknak, hazug írástudóknak ő nem tudott megbocsátani. Nem volt szamaritánus, mint ahogyan a pogányságból is ő benne maradt a legkevesebb minden emberek között. Nagy látó és nagy harcoló volt. Ő vallást nem tudott volna csinálni. De ha a földön valaha az igazság lesz a vallás: Zola Emil élt és győzedelmeskedett.

J'accuse... Vádolom az életet, e hitványt, e szépségest, ez igazodót. Valamikor bölcs lesz, szent, igaz, gazdag és isteni ez a világ. De a Zoláknak milyen kárpótlást ad az élet? *Miért kell millióknak tölteni a temetőket, táplálni a humuszt, könnyezni és vérezni előbb?* Miért kell a Zoláknak az igazságot látniok s mégis szenvedniök miatta... A világ? Valamikor bölcs lesz, szent, igaz, gazdag és isteni. És a Zolák buta, szenteskedő, hazug, nyomorult és istentelen világban éltek... Avagy kárpótlás-e, hogy a jobbat ők készítették elő? Szép a mártírum? A mártírum szép s az élet is szép. Igazul élni e hazug világban, látni, érezni és csinálni a szebb jövődőt: óh be kéjes, be dicsőséges. Így élni szebb most, mint a jövődöben. Emberibb és istenibb. Hát még annak, aki meg sem halt, amint nem halt meg Zola Emil...

Tanuljatok gyűlölni Zola Emiltől. Gyűlöljétek mindent, ami a

haladó világ kerekére ráfekszik. Sötétséget, bigottságot, impotenciát. Nem a szeretet fogja megváltani a világot, hanem az a nagy gyűlölet, mert ez a gyűlölet: világosság. Oh, igazodó világ célja, boldogsága: világosság. Nem imádott még senki úgy, mint Zola Emil, aki magában egy fényes küllő a haladó világkerékben. *Sokan hallják a föld dübörgését s hirdetik, hogy jön az új világ, a világosság világa. Bizony mondom, ha jő, az új küllő siettetí . . .*

Most pedig üres a világ. Ott tanyázik a puha szőnyeges sátor alatt a világnak lelke. Ott tanyázik a fehér lepel fölött, mely egy hideg, bomladozó testre borul. Az a hideg test nem a Mesteré. Hiszen az a test üveggesszemű és mozdulatlan, a Mester pedig most is lát és hall. El ne lopjátok azt a testet, óh tanítványok. A Mester gyűlölte a hazugságot. A keresztet elkrcülte, kerülje el a legendákat is. A Mester él . . .

1902 október 1.

Három évünk mérlege

Három évfolyam egy folyóirat életében óriási dolog, ha az a folyóirat nem üzlet és nem nyereszkesedés, ha az a folyóirat szabad és független, ha az a folyóirat a társadalom fejlődésével együtt halad következetesen és bátran. A nemsokára negyedik évfolyamába lépő „Híd” kezdeteire kívánunk most visszatekinteni. Megállapítható, hogy a rengeteg kezdő-stílusú és vidékies, lokális célkitűzésű írás között már az első számtól kezdve elhatározók, a haladás irányelveit boncolgató és leszögezõ írások. Egy rövid áttekintés talán nem lesz érdektelen olvasóinknak.

Az első szám bevezető cikkéből: „A Híd küzdeni akar minden becsületes, igaz és emberi szándékért . . . Bármennyire ellene fordultak is manapság a testvériség, egyenlőség, szabadság alapvető principiumainak, mégis lelkes hittel kitartunk mellettük. Ugyanúgy bármennyire tamadják ma a szabadelvűséget, mégis csak a nemes liberalizmus elveivel indulhatunk el, mert azt tartjuk, hogy nem szabad az erők és értékek természetes kifejlődését meggátolni. Nem a minden szellőfuvalatra hajlékony és nem az önmarcangoló, határozatlan liberalizmus elveivel akarunk haladni, hanem az alkotó munkára előkészítő, határozott célú szabadelvűséggel . . .” (1934 május.)

Most pedig a Híd említett évfolyamaiból a legkülönbözőbb helyekről tallózunk egy-egy idézetet.

„A régi rend tarthatatlan, a ma ezt eléggé bebizonyította, s az új élethez új törvények, a fogalmaknak új értelem kell . . . Fogalmainkat, nehogy elõítéletekké váljanak, folytonos felülvizsgálás